МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія та культура України

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 017 Фізична культура і спорт
(код і назва спеціальності)

освітня програма Фізична культура і спорт: тренерсько-викладацька діяльність

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2016

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньої програми

доц. Ярчук Г.В
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою української і всесвітньої історії та культури
протокол № 15 від 27.06.2016 р.

Завідувач кафедри В.Г. Черкашина
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова навчально-методичної ради факультету української філології та соціальних наук

Г.Б. Цигане
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми: Дізанова Ада Віталіївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури.

Рецензент програми: Чорна Ліана Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури.

© Дізанова А.В., 2016
© ІДГУ, 2016

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів: 5	*Лекції*:	
	30	*8*
Модулів: 1	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин: 150	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:1	*Лабораторні заняття:*	
	-	-
Семестр:1	*Семінарські заняття*:	
	28	*6*
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4	*Консультації:*	
	2	-
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: екзамени	-	-
Мова навчання: українська	*Самостійна робота:*	
	90	*136*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни включає процеси, явища, історичні факти, закономірності і особливості історичного розвитку України, української матеріальної та духовної культури від найдавніших часів до сьогодення.

Метою вивчення дисципліни є опанування студентами суті історичних процесів, що відбувалися в Україні від найдавніших часів до сьогодення, усвідомлення їх об'єктивного характеру, взаємозв'язку та взаємозалежності, оволодіння студентами історичним фактажем; вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Соціально-політичні студії», «Філософія».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Історія фізичної культури та олімпійський спорт», «Історія Бессарабії».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична культура і спорт: тренерсько-викладацька діяльність».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 5.	Здатність вчити і володіти сучасними знаннями.	ПРН 3. ПРН 17.	Демонструвати знання професійного дискурсу; показувати уміння спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, дотримуватися етики ділового спілкування; складати різні види документів, у тому числі іноземною мовою; пояснювати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї, проблеми, рішення у сфері фізичної культури і спорту. Описує особливості розвитку фізичної культури і спорту в різні історичні періоди у світі та Україні; аналізує процес становлення та розвитку спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.
ЗК 8.	Навички міжособистісної взаємодії.	ПРН 4.	Демонструвати уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснює комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; систематизувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.
ЗК10.	Прагнути до збереження навколишнього середовища,	ПРН 5.	Демонструвати готовність до освоєння нового матеріалу та

	реалізації концепції сталого розвитку людства.		вміння оцінювати себе критично; поглиблення базових знань з допомогою самоосвіти; вміти представити і оцінити власний досвід та аналізувати й застосовувати досвід колег.
ЗК12.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ПРН 3.	Демонструвати знання професійного дискурсу; показувати уміння спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, дотримуватися етики ділового спілкування; складати різні види документів, у тому числі іноземною мовою; пояснювати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї, проблеми, рішення у сфері фізичної культури і спорту.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 5.	Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базових знань з історичних закономірностей та особливостей розвитку фізичної культури і спорту.	ПРН 17.	Описувати особливості розвитку фізичної культури і спорту в різні історичні періоди у світі та Україні; аналізувати процес становлення та розвитку спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	**Результати навчання**			
	Знання	**Уміння**	**Комунікація**	**Автономність та відповідальність**
ЗК 5.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Уміти аналізувати розвиток фізичної культури і спорту в різні історичні періоди у світі та Україні; процес становлення та розвитку спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.	Уміти запроваджувати становлення та розвиток спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти	Відповідати сучасним вимогам до організації професійної діяльності
ЗК 8.	Навички міжособистісної	Уміти співпрацювати в	Уміти оцінювати непередбачувані	Нести відповідальність

	взаємодії.	команді співробітників окремих суб'єктів сфери фізичної культури і спорту;. Уміти забезпечування ефективного управління окремими суб'єктами сфери фізичної культури і спорту.	проблеми у професійній діяльності й осмислювати вибір шляхів їх вирішення	за результати своєї професійної діяльності, дотримується етичних норм ділового спілкування та поведінки
ЗК10.	Прагнення до збереження навколишнього середовища, реалізації концепції сталого розвитку людства.	Уміння діяти соціально відповідально та свідомо; приймає рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів і гуманістичних ідеалів, розуміння концепції сталого розвитку людства.	Дотримуватися основних положень збереження навколишнього середовища у професійній діяльності.	Організовувати заходи по збереженню навколишнього середовища у професійній діяльності
ЗК12.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Діяти соціально відповідально та свідомо	Розуміти концепції сталого розвитку людства.	Приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів і гуманістичних ідеалів.
ФК 5.	Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базових знань з історичних закономірностей та особливостей розвитку фізичної культури і спорту.	Застосовувати ретроспективні напрями розвитку фізичної культури і спорту в різні історичні періоди у світі та Україні.	Уміти аналізувати процес становлення та розвитку спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.	Зберігати, накопичувати та інтерпретувати відповідно до сучасних потреб дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5 кредитів ЄКТС (150 годин).

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Стародавня доба в історії України. Витоки та передумови формування української культури.	4	2	2	-	-	8	2	2				10
2.	Середньовічна держава Київська Русь. Культура Київської Русі.	8	4	4	-	-	8						12
3.	Українські землі під владою іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.). Розвиток української культури.	4	2	2	-	-	8						12
4.	Українське козацтво.	6	4	2	-	-	8						12
5.	Українська національна революція середини XVII ст.	4	2	2	-	-	8	4	2	2			10
6.	Гетьманщина, Правобережна Україна і Запорозька Січ в кінці XVII - XVIII ст.	4	2	2	-	-	8						12
7.	Українська культура (середина XVII – кінець XVIII ст.). Українське бароко.	4	2	2	-	-	8						12
8.	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (перша половина XIX)	4	2	2	-	-	8						12
9.	Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (друга половина XIX ст.)	4	2	2	-	-	8	4	2	2			10
10.	Українські землі на поч. XX ст.	4	2	2	-	-	8	4	2	2			10
11.	УРСР у 1954-1991 рр..	4	2	2	-	-	4						12
12.	Україна в умовах незалежності.	8	4	4	-	-	6						12
	Разом:	60	30	28		2	90	14	8	6			136

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Стародавня доба в історії України. Витоки та передумови формування української культури.

Періодизація давньої історії України. Стоянки первісних людей. Антропогенез. Форми соціальної організації. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам’яну добу. Релігійні уявлення (магія, фетишизм, анімізм,

тотемізм, мантика та ін.) первісних людей. «Неолітична революція». Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва. Трипільська культура. Особливості трипільського мистецтва. Бронзова доба. «Велике переселення народів». Археологічні культури епохи міді-бронзи. Початок залізного віку. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Проблема етногенезу та розселення слов'ян. Історичні джерела про східних слов'ян. Проблема «прабатьківщини» слов'ян. Господарство та суспільний лад слов'ян. Антське царство та його політичне становище в IV – VI ст. н.е. Боротьба з готами і гунами. Війни слов'ян з Візантією та їх наслідки. Територіальна община. Мистецтво антської доби. «Повість минулих літ» про східнослов'янські племена. Побут і звичаї східних слов'ян. Духовний світ слов'ян. Походження та основні етапи формування українського етносу.

Тема 2. Середньовічна держава Київська Русь. Культура Київської Русі.

Передумови утворення Київської Русі. Походження терміну «Русь». Норманська теорія походження Давньоруської держави та її критика. Внутрішня та зовнішня політика перших руських князів. Соціально-економічний розвиток Київської держави в X – на початку XII ст. Володимир Великий. Політична система Київської Русі. Запровадження християнства. Ярослав Мудрий. «Руська правда». Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи. Причини політичної роздробленості Київської Русі. Володимир Мономах, його боротьба за єдність Русі. Київське, Чернігівське і Переяславське князівства. Процес формування української народності, погляди істориків на цю проблему. Етноніми «русичі», «руські люди» і «Україна». Галицько-Волинське князівство. Галицьке і Волинське князівства. Роман Мстиславович. Соціально-економічний та політичний розвиток Галицько-Волинського князівства. Боротьба Русі проти монголо-татар. Данило Галицький, його антиординська діяльність. Галицько-Волинське князівство в другій половині XIII – першій половині XIV ст. Галицько-Волинський літопис XIII ст. Історичне значення Галицько-Волинської Русі. Культура Київської Русі крізь призму взаємовідносин Схід – Захід (кочовий світ, Візантія, Європа, Близький Схід). Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. Церква як рушійна сила культурного розвитку Київської Русі. Загальна характеристика мистецтва Київської Русі (архітектура, літописання, музика, живопис та ін.). Наслідки монголо-татарської навали для культурного розвитку Русі. Історичне значення культури Київської Русі.

Тема 3. Українські землі під владою іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.).

Розвиток української культури. Утворення Литовської держави. Захоплення Литовським князівством українських земель. Особливості адміністративно-територіального устрою українських земель у складі Польщі. Формування фільваркового господарства. Включення Буковини до складу Молдавського князівства. Захоплення Закарпаття Угорщиною. Люблінська унія та її політичні, економічні та етнокультурні наслідки для України. Боротьба українського народу проти польсько-шляхетської експансії. Українська культура в другій половині XIV – першій половині XVII ст. Умови розвитку національно-культурного і релігійного життя. Вплив гуманістичних та реформаційних ідей в Україні. Релігійні процеси в Україні в умовах

протистояння Заходу та Сходу (боротьба за Київську митрополію, братства, Берестейська унія, відновлення та реформування православ'я Петром Могилою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату). Становлення української культури XIV – середина XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської культур.

Тема 4. Українське козацтво.

Проблема походження українського козацтва в історичній літературі. Причини виникнення козацтва. Дмитро Вишневецький. Виникнення Запорозької Січі, її адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції. Військове мистецтво. Реєстрові та нереєстрові козаки. Петро Сагайдачний. Запорозька Січ – демократична республіка. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання в Україні кінця XVI – першої третини XVII ст. К. Косинський, С. Наливайко, М. Жмайло, Т. Федорович, І. Сулима, П. Павлюк, Я. Острянин. Куруківська угода 1625 р. «Ординація» 1638 р. Причини поразок та наслідки повстань. Вплив козацтва на розвиток української культури.

Тема 5. Українська національна революція середини XVII ст.

Причини і характер, мета, рушійні сили революції. Проблеми періодизації. Б. Хмельницький. Перші перемоги 1648 р. Становлення української козацької держави. Військові дії 1649-1653 рр. М. Кривоніс, Д. Нечай. Зборівська та Білоцерківська угоди. Переяславська рада та договір з Московською державою 1654 р., його оцінка істориками. Березневі статті. Дипломатія Б. Хмельницького. Події 1654-1657 рр. Віленська угода 1656 р. Українські гетьмани Ю. Хмельницький та І. Виговський. Гадяцька угода. Переяславські статті 1659 р. Поділ України на Правобережну і Лівобережну. І. Брюховецький. П. Тетеря. Україна у політичних планах Росії, Польщі, Туреччини. Руїна. Андрусівське перемир'я. Гетьманування П. Дорошенка. Бучацька угода. Чигиринські походи (1677-1678 рр.). Поступове обмеження автономії України з боку Росії. Гетьмани Д. Многогрішний та І. Самойлович. «Вічний мир» і остаточне закріплення поділу України. Соціально-економічні, політичні, демографічні наслідки революції.

Тема 6. Гетьманщина, Правобережна Україна і Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст.

Особливості адміністративного та політичного устрою Гетьманщини та Слобідської України у складі Московської держави. Гетьман І. Мазепа, його внутрішня та зовнішня політика. Північна війна, участь в ній українського народу. Полтавська битва та її наслідки. П. Орлик, його «Конституція». Реформи Петра І і Україна. Розвиток господарства. Наступ на автономію України. І. Скоропадський. Перша Малоросійська колегія та її діяльність. П. Полуботок – наказний гетьман. Відновлення гетьманства у 1727 р. Д. Апостол. Нова Січ. «Правління гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). К. Розумовський, його реформи. Остаточне скасування гетьманства та полкового устрою. Друга Малоросійська колегія. Остаточна ліквідація автономних прав України.Запорозька Січ в кінці XVII – XVIII ст. І. Сірко. Причини та наслідки ліквідації Запорозької Січі. Приєднання Росією Півдня України та його колонізація в другій половині XVIII ст. Правобережна Україна та західноукраїнські землі у другій половині XVII ст. Опришківський рух.

О. Довбуш. Повстання 1702-1704 рр. на Правобережжі. Гайдамацький рух. Коліївщина. Поділи Польщі (1772, 1793, 1795) та приєднання українських земель до Росії та Австрії.

Тема 7. Українське бароко (середина XVII – кінець XVIII ст.).

Становище українських земель у середині XVII – XVIII ст. Втрата автономії України в умовах політики централізації Російської імперії. Передумови та причини розвитку бароко в Україні. Формування ідеологеми «Київ – другий Єрусалим» та її значення для розвитку національної та релігійної самосвідомості. Київський культурний центр. Початок інтеграції української козацької старшини та духовенства в соціально-політичне та духовне життя Російської імперії. Розвиток історичної самосвідомості. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Видатні вчені і діячі Києво-Могилянської академії. Григорій Сковорода, його філософське вчення.

Тема 8. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (перша половина XIX ст.)

Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ українських земель у складі іноземних держав. Україна в російсько-турецькій війні 1806-1812 рр. Бухарестський мирний договір. Україна в російсько-французькій війні 1812 р. Російсько-турецька війна 1828-1829 рр. і Україна. Занепад кріпосницьких та зародження ринкових відносин в українській економіці. Початок промислового перевороту. Антикріпосницька боротьба в Україні. У. Кармелюк. Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні. Масонство. Декабристи. Початок українського національного відродження, історіографія проблеми. Кирило-Мефодіївське товариство. Т. Шевченко. Українська культура в першій половині XIX ст. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II. Початок національного відродження в Галичині. «Руська трійця». Події революції 1848-1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада. Скасування кріпацтва. Повстанський рух. Л. Кобилиця.

Тема 9. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (друга половина XIX ст.)

Кримська війна і Україна. Піднесення селянського руху. «Київська козаччина». Особливості економічного розвитку українських земель напередодні селянської реформи 1861 р. в Росії. Скасування кріпацтва. Реформи 60-70-х років XIX ст. Соціально-економічний розвиток у пореформений період. Національна політика російського царизму щодо українців. Циркуляр Валуєва 1863 р. Емський указ 1876 р. Український і польський повстанський рухи. Народництво в Україні. «Київська комуна». «Чигиринська змова». «Південноросійський робітничий союз» у Києві. Український культурно-національний рух. Українофіли. Діяльність громад. В. Антонович. Пошуки національного ідеалу. М. Драгоманов. Земський ліберальний рух Україні. Виникнення українських політичних товариств. Молоді громади. Перші робітничі і соціал-демократичні організації в Україні. Безроздільне економічне та політичне панування польської шляхти, румунських бояр і угорських баронів на західноукраїнських землях. Зростання

національної свідомості. Москвофіли. Народовці. Культурно-освітнє товариство «Просвіта» у Львові. Радикалізація українського руху. Утворення партій. Зв'язки прогресивних діячів Галичини і Наддніпрянської України. Українське національне життя на Закарпатті та Буковині. Розвиток української культури в другій половині XIX ст. Роль І. Франка в національно-культурному русі. М. Грушевський і його роль у розвитку української національної культури. Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис).

Тема 10. Українські землі на початку XX ст.

Розвиток капіталізму в промисловості та сільському господарстві, його особливості на поч. XX ст. Соціальне та національне гноблення українського народу. Діяльність українських національних партій (РУП, УНП, УСДРП, УДРП). Україна в період революції 1905-1907 рр. Виникнення Рад робітничих депутатів. Пожвавлення політичного і національно-культурного життя. Українська думська громада у першій та другій Державних думах. Аграрна реформа П. Столипіна та її здійснення в Україні. Українські землі напередодні Першої світової війни. Плани щодо України Антанти і Троїстого союзу. Воєнні дії на території України. ТУП. Діяльність українських партій, організацій і товариств у Західній Україні. Утворення військових формувань. Головна Українська Рада. УСС, їх бойовий шлях. Становище Галичини та Буковини в роки Першої світової війни. Антиукраїнська політика царської адміністрації. Еміграція західноукраїнських трудящих. Традиція та «модерн» в українській культурі кінця XIX – початку XX ст.

Тема 11. Українська РСР у 1954-1991 рр. XX з'їзд КПРС і Україна.

«Відлига». Розвиток народного господарства у 50-60-х рр. Лібералізація суспільно-політичного життя. Економічні реформи та їх наслідки. Шестидесятники. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації. Зародження дисидентського руху. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.). Неосталінізм. Діяльність П. Шелеста. В. Щербицький. Конституція УРСР 1978 р. Наростання економічної кризи. Опозиційний рух. Утворення Української Гельсінської Спілки (УГС). Політичні репресії. Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя у період «перебудови», погіршення економічної ситуації. Чорнобильська катастрофа. Початок формування системи багатопартійності в Україні. Вплив Горбачовської перебудови на українську культуру. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Національно-культурне відродження в Україні в середині 80-х – на початку 90-х рр. та його особливості. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Серпневий заколот. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Грудневий референдум. Вибори Президента України. Припинення існування СРСР.

Тема 12. Україна в умовах незалежності.

Розгортання державотворчих процесів. Становлення владних структур. Воєнна доктрина України. Партійне життя. Економічні проблеми. Модель реформування економіки України. Соціальні трансформації. Міжнаціональні

відносини в Україні. Політичне життя у 1993-2004 рр. Прийняття Конституції України. Виборча система. Спроби політичного реформування України. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Президентські вибори 2010 р., 2014 р. Революція Гідності.Основні напрямки зовнішньої політики. Визнання Української держави на міжнародній арені. Вступ до Ради Європи. ГУАМ. Курс України на членство в ЄС. Україна і НАТО. Україна і глобальні проблеми цивілізації.Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Сучасні здобутки української культури. Освіта та проблеми її реформування. Здобутки та проблеми української науки. Розвиток літератури. Повернення творів «заборонених» письменників. Українське кіномистецтво. Телебачення. Театр. Музика. Спорт.Українська культура в умовах постмодернізму. Специфічні риси українського постмодерну. Українська церква і релігія в умовах постмодернізму.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Наукова періодизація і характеристика основних етапів історії України та української культури.

ТЕМА 2. Розвиток матеріальної та духовної культури в кам'яну добу. Релігійні уявлення первісних людей.

ТЕМА 3. Трипільська культура.

ТЕМА 4. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

ТЕМА 5. Утворення Київської Русі.

ТЕМА 6. Внутрішня та зовнішня політика перших руських князів.

ТЕМА 7. Політична роздробленість Київської Русі.

ТЕМА 8. Галицько-Волинське князівство.

ТЕМА 9. Культура Київської Русі.

ТЕМА 10. Українські землі під владою іноземних держав (XIV – перша половина XVII ст.).

ТЕМА 11. Становлення українського козацтва на розвиток української культури.

ТЕМА 12. Причини і характер, мета, рушійні сили української національної революції середини XVII ст.

ТЕМА 13. Поділ України на Правобережну і Лівобережну.

ТЕМА 14. Гетьманат, Правобережна Україна і Запорозька Січ в кінці XVII-XVIII ст.

5.3.Організація самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	10/2	Конспект лекцій
2.	Подготовка до семінарських занять	26/4	Конспект відповідей на сем
3.	Підготовка до проміжного контролю	4/4	Виконані завдання м.к.р.
4.	Підготовка реферату	20/20	Реферат та його захист
5.	Виконання завдань для самостійної роботи	30/106	Конспект завдань для с.р.
	Разом	**90/136**	

Тематика індивідуальних завдань

Ключові слова для термінологічного словника:

Автохтон, варяги, віче, вотчина, данина, десятина, дружина, етногенез, закупи, ізгої, кіммерійці, князь, полюддя, рядовичі, тризуб, холопи, християнство, челядь, язичництво, баскак, Золота Орда, натуральне господарство, феодал, ярлик, братства, братські школи, воєводство, Магдебурзьке право, магістрат, унія, фільварок, шляхта, булава, бунчук, Військо Запорозьке низове, Дике поле, зимівник, городові(міські, волосні) козаки, Кіш, клейноди, кошовий отаман, курінь, паланка, реєстрові козаки, козацька рада, старшина, уходники, універсали, чайка, ясир, генеральна старшина, генеральний бунчужний, генеральний писар, генеральний осавул, генеральний підскарбій, генеральний суддя, Гетьманщина, автономія, конституція, Малоросійський приказ, Малоросійська колегія, опозиція, Руїна, суверенітет, гайдамаки, закріпачення селян, Коліївщина, опришки, декабристи, дворові люди, викупна операція, земства, народники, народовці, москвофіли, національне відродження, промисловий переворот, анексія, Антанта, більшовизм, демократія, Державна Дума, Троїстий союз, синдикат, фінансова олігархія, політична партія, Центральна Рада, Директорія, Гетьманський переворот, , авторитарний режим, «воєнний комунізм», терор, тоталітарний режим, п'ятирічка, агресія, гетто, депортація, нацизм, репарації, фашизм, Холокост, «відлига», волюнтаризм, десталінізації, гласність, плюралізм, шістдесятники, діаспора, парламентаризм, парламентська фракція, правова держава, толерантність, унітарна держава.

Культура, матеріальна культура, духовна культура, світова культура, національна культура, міф, анімізм, тотемізм, фетишизм, магія, синкретизм, есхатологія, космологія, фольклор, язичництво, патерик, агіографія, четьї, мінеї, палеї, хрестово-купольний храм, фреска, мозаїка, апокрифи, романський стиль, мозаїка, чернь, зернь, скань, філігрань, неф, гуманізм, колегіум, академія, теоцентризм, антропоцентризм, цех, корпорація, схоластика, вертеп, «сім вільних мистецтв», тривіум, квадріум, готика, балаган, інтермедія, декан, абітурієнт, вітраж, скрипторій, лицарство, партесний спів, секуляризація, механіцизм, деїзм, бароко, рококо, просвітництво, енциклопедизм, «філософи-просвітники», класицизм, романтизм, сентименталізм, станкова графіка, псевдороманський стиль, батальний живопис, утилітаризм, реалізм, модернізм, модернізація, натуралізм, абстракціонізм, імпресіонізм, символізм, декаданс, конструктивізм, імажинізм, сюрреалізм, авангардизм, примітивізм, дадаїзм, експресіонізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, еклектика, необароко, соцреалізм, симулякр, концептуальне мистецтво, інсталяція, андеграунд, поп-арт, соц-арт, колаж, мінімалізм, перформанс, хепенінг, «критичний реалізм», постконцептуалізм, фовізм, гіперреалізм, кітч.

***Складання таблиць*:**

1. Внутрішня і зовнішня політика київських князів

Ім'я князя	Роки правління	Внутрішня політика	Зовнішня політика

2. Значення прийняття християнства

Сфери впливу	Наслідки
Внутрішнє становище держави	
Міжнародне становище держави	
Освіта	
Архітектура	
Образотворче мистецтво	

1. Культура України у XIV – XVI ст.

Галузі культури	Видатні діячі	Основні досягнення
Освіта		

Книгодрукування		
Архітектура		
Живопис		
Музика та театральне мистецтво		
Народна творчість		

2. Основні військові 1648-1657 рр.

Місце битви	Дата	Результати

3. Українські політичні партії поч. XX ст.

Назва партії	Рік утворення	Лідери	Основні програмні вимоги

4. Найбільші битви Другої світової війни на теренах України

Назва битви	Дата	Головні результати

Тематика рефератів

1. Проблема походження слов'ян в історичній літературі.
2. Проблема ґенези української народності в історіографії. Етнонім «Україна».
3. Історичне значення Київської Русі.
4. Гетьманство Петра Сагайдачного.
5. Військове мистецтво козаків.
6. Богдан Хмельницький – видатний державний діяч і полководець.
7. І. Мазепа. Оцінка його діяльності в історичній літературі.
8. Суспільно-політичне життя Наддніпрянщини у XIX ст. Декабристи. Народники.
9. Реалізація столипінської аграрної реформи в Україні.
10. Створення українських політичних партій на Наддніпрянщині.
11. Українці у Першій світовій війні. Українські Січові стрільці.
12. М.С. Грушевський – видатний вчений і поличний діяч.
13. Національно-визвольний революційний рух на землях Західної України. ЗУНР.
14. Зовнішньополітична діяльність УЦР.
15. Історичний портрет Н. Махна.
16. Голодомор 1932-1933 рр.: причини та наслідки.
17. «Інтегральний націоналізм» Д. Донцова. ОУН.
18. Радянізація Західної України.
19. Наш край в роки Другої світової війни.
20. XX з'їзд КПРС. Засудження культу особи Й. Сталіна.
21. Формування багатопартійної системи в Україні.
22. «Помаранчева революція» 2004 р. та її наслідки.
23. Трипільська культура на території України.
24. Трипільська архітектура.
25. Скіфський звіриний стиль.
26. Етнокультурні проблеми черняхівської культури.
27. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.
28. Значення язичництва для розвитку української культури.
29. Християнізація Київської Русі та її значення для розвитку української культури.
30. Розвиток літописання в Київській Русі.
31. «Слово о полку Ігоревім» – визначна пам'ятка духовної культури Київської Русі.
32. Оригінальна література Київської Русі.
33. Сакральна архітектура Київської Русі.

34. Світоглядні засади середньовічної культури. Лицарська, міська та народна (селянська) культури.
35. Історіософські погляди українського гуманізму.
36. Ідеї громадянського гуманізму в Україні.
37. Значення братств для розвитку української культури.
38. Діяльність Острозького культурно-освітнього центра.
39. Іван Вишенський та полемічна література.
40. Жовківська малярська школа та її внесок у духовну культуру України.
41. Значення Києво-Могилянської академії для розвитку освіти та науки в Україні.
42. Формування історичної самосвідомості українського народу (середина XVII – XVIII ст.).
43. Козацькі літописи другої половини XVII – XVIII ст.
44. Культурно-просвітницька діяльність «Руської Трійці» на ниві духовної культури Галичини.
45. «Історія Русів» – видатна пам'ятка суспільно-політичної думки України.
46. Історіософські погляди учасників Кирило-Мефодіївського товариства.
47. Значення Тараса Шевченка для розвитку української культури.
48. Реалізм в українській літературі.
49. Центральна Рада й українська культура.
50. Музичне мистецтво в Україні 1920-1930-х рр.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: семінарські заняття, індивідуальні завдання.
6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.
6.3. Форми підсумкового контролю: екзамени.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді термінологічного словника, заповнення порівняльних таблиць, реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Концепції походження Київської Русі. Періодизація її історії.
2. Українська культура козацької доби.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	**Оцінка за традиційною шкалою**	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
51-69	задовільно	
1-50	незадовільно	не зараховано

Схема розподілу балів *(екзамен)*

Максимальна кількість балів	**40 балів** (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,4	**10 балів** (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи	**50 балів** (підсумковий контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на запитання на іспиті, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,5
Мінімальний пороговий рівень	**20 балів** (поточний контроль)	**6 балів** (проміжний контроль)	**25 балів** (підсумковий контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Термінологічний словник	5
Заповнення порівняльних таблиць	5
Реферат	5

Критеріями оцінювання *конспекту питань термінологічного словника* є вміння студента тезово викласти визначення термінів. Критеріями оцінювання *порівняльних таблиць* є їхзмістовність і оригінальність, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу. Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Екзамен – максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 5 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка для заліку виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Для екзамену – береться до уваги результати поточного, проміжного та підсумкового контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Алексеев Ю.М., 2004. Історія України. К: Каравела.
2. Бажан О.Г., 2008. Історія України: навчальний посібник К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».
3. Білоцерківський В.Я., 2007. Історія України: навчальний посібник. К: Центр учбової літератури.
4. Богуцький Ю.П., 2007. Українська культура в європейському контексті. К.: Знання.
5. Бойко О.Д., 2010. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. К.: Мрія..
6. Бокань В., 2002. Історія культури України: навчальний посібник. К.: МАУП.
7. Борисенко В., 2015. Історія культури України XVII ст.: навчальний посібник. К.: Вид-во НПУ ім.. М.П. Драгоманова.
8. В’ятрович В. Україна, 2014. Історія з грифом «Секретно». Харків.
9. Висоцький О.Ю., 2009. Історія української культури: навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ.
10. Гончарук П.С., 2005. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ століття: курс лекцій. К.: Центр навчальної літератури.
11. Грицак Я., 2000. Нариси історії України. Формування модерної української нації. К.: Генеза.
12. Дещинський Л.Є., 2008. Історія української та зарубіжної культури: підручник для студ. вищих навч. закл. Львів: Бескід Біт.

13. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні. Збірник наукових праць. К., 2015.
14. Заблоцька К.В., 2001. Українська і зарубіжна культура: навчальний посібник. Донецьк: Східний видавничий дім.
15. Зінченко О., В'ятрович В., Майоров М., 2016. Війна і міф. Невідома Друга світова війна. Харків.
16. Касьянов Г., 2008. Україна 1991-2007: нариси новітньої історії. К.: Наш час.
17. Комаринська З.М., 2005. Історія України: посібник для самостійного вивчення та підготовки до семінарських занять. Львів: ЛБІ НБУ.
18. Кордон М.В., 2007. Українська та зарубіжна культура: підручник. К.: Центр учбової літератури.
19. Кормич Л.І., 2006. Історія України. К.: Алерта.
20. Крип'якевич І., 2002. Історія української культури. К.: Либідь.
21. Лазарович М.В., 2013. Історія України: навчальний посібник. К.: Стереотип.
22. Литвин В.М., 2006. Історія України. К.: Знання.
23. Мицик Ю., Бажан О., 2015. Історія України. К.: Кліо.
24. Пальм Н.Д., 2013. Історія української культури: навчальний посібник. Харьків: Вид-во ХНЕУ.
25. Плохій С., 2016. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків.
26. Скрипник М.О., 2003. Історія України: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури.
27. Темко Г.Д., 2002. Історія України: посібник. К.: Вид. центр «Академія».
28. Фігурний Ю., 2004. Історичні витоки українського лицарства. К.: Вид. дім. «Стилос».
29. Хома І.Я. Історія української культури: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львів. політехніки.
30. Шевченко І., 2001. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття. Львів: Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії.
31. Шейко В.М., 2009. Історія української культури: навчальний посібник К.: Кондор.
32. Шейко В.М., Білоцерківський В.Я., 2010. Історія української культури: навчальний посібник. К.: Знання.
33. Яковенко Н., 2005. Нариси історії середньовічної та ранньомодерної України. К.: Критика.
34. Яртис А., Мельник В., 2005. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навчальний посібник. Львів: Світ.

10.2. Допоміжні джерела

1. Бондар Г.А., 2011. Новітня історія України (1914 – 2008 рр.). К.: Знання.
2. Верстюк В., 2007. Діячі Української Центральної Ради. Бібліографічний довідник. К.
3. Верстюк В.Ф., 2007. Українська Центральна Рада: період становлення. Український історичний журнал. № 2. 2007. С. 23-46.
4. Веселовська Г.І., 2010. Український театральний авангард. К.: Фенікс.
5. Ветрова Г.В., 2010. Україна: нові часи. Посібник для студентів-заочників. Ізмаїл: СМИЛ.
6. Войтович Л.В., 2006. Княжа доба на Русі: портрети еліти. Біла Церква: Вид. О.В. Пшонківський.
7. Гирич І., 2014. Українські інтелектуали і політична окремішність (середина XIX – початок XX ст.). К.: Укр. Письменник.
8. Гісем О.В., 2010. Історія України. Опорні схеми, таблиці, коментарі. Кам'янець-Подільський: Абетка.
9. Головко О.Б., 2006. Корона Данила Галицького: Волинь та Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. К.: Стилос.

10. Грабович Г., 2003. До історії української літератури: дослідження, есеї, полеміка. К.: Критика.
11. Грицак Я., 2006. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856 – 1886). К.: Критика.
12. Гусєв В.І., 2001. Новітня історія України (1900 – 2000). К.: Вища школа.
13. Дацків І.Б. Дипломатичні стосунки Директорії УНР із радянськими урядами Росії та України. УІЖ. 2009. № 3. С. 108-122.
14. Дворнік Ф., 2000. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації. К.: Дух і Літера.
15. Дізанова А.В., 2004. Нариси історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Одеса: Астропринт.
16. Єрмакова Н., 2012. Березільська культура: Історія, досвід. К.: Фенікс.
17. Єрмолаєв В.М., 2005. Вищі представницькі органи влади в Україні (історико-правове дослідження). Х.: Право.
18. Забужко О., 2007. Notre Damed'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій. К.: Факт.
19. Забужко О., 2009. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. К.: Факт.
20. Забужко О.С., 2009. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу. К.: Факт.
21. Зубавіна І.Б., 2007. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми. К.: ФЕНІКС.
22. Зубарь В.М., 2005. Боги и герои античного Херсонеса. К.: Изд. дом «Стилос».
23. Іванова Л.Г., 2007. Україна між Сходом і Заходом – до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (І половина XIX ст.). К.: НПУ ім. М.Драгоманова.
24. Ісаєвич Я., 2002. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
25. Іщенко О.С. Володимир Мономах в українській історичній пам'яті. УІЖ. № 1 (520). 2015. С. 11-25.
26. Карпов А.В., 2008. Язычество, християнство, двоверие: религиозная жизнь Древней Руси в IX – XI веках. СПб.: Алатея.
27. Король В.Ю., 2001. Історія України. Документи. Матеріали: посібник для студентів вузів. К.: Академія.
28. Коцур А.П., 2008. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Збірник документів і матеріалів. Київ-Чернівці: Книги – XXI.
29. Кульчицький С.В., 2009. Коли і як відбулося возз'єднання Західної України з УРСР. УІЖ. 2009. № 5. С. 121-139.
30. Купчинський О., 2013. Наукове товариство ім. Шевченка: дослідження, матеріали. Вибрані статті та повідомлення. 140-річчю Наукового товариства ім. Шевченка присвячується. Львів.
31. Литвинов В., 2000. Ренесансний гуманізм в Україні. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи».
32. Мартинов А.Ю. Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918 – 1933 рр. УІЖ. 2009. № 3. С. 226-228.
33. Моренець В.П., 2002. Національні шляхи поетичного модерну першої половини XX ст.: Україна і Польща: монографія. К.: Основи.
34. Нагорна Л.П., 2014. Історична культура: концепт, інформаційний ресурс, рефлексивний потенціал. К.: ІПіЕНД ім.. І.Ф. Кураса.
35. Наєнко М.К., 2008. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. К.: Просвіта.
36. Нечуй-Левицький І., 2003. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. К.: АТ «Обереги».
37. Однороженко О., 2011. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада. К.: Темпора.
38. Плохій С., 2015. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К.: Критика.
39. Протас М.О., 2006. Українська скульптура XX століття. К.: Інтертехнологія.

40. Селівоненко А. Політика Гетьманщини стосовно Запорозької Січі (1658–1667 рр.). Український історичний збірник. 2009. Вип. 12. С. 60-65.
41. Сидоренко В.Д., 2008. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століть. К.: ВХстудіо.
42. Смолій В. Українська національна революція XVII ст. (1648 – 1676 рр.). К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія».
43. Тимченко Р. Причини та передумови укладання акту злуки 22 січня 1919 р. Український історичний збірник. 2008. Вип. 11. С. 203-212.
44. Турченко Ф.Г. Утворення Української Центральної Ради: джерела та їх інтерпретації. УІЖ. № 2. 2007. С. 63–77.
45. Уманцев Ф.С., 2002. Мистецтво давньої України: історичний нарис. К.: Либідь.
46. Федів Ю.А., 2001. Історія української філософії. К.: Україна.
47. Шліхта Н., 2006. Історія радянського суспільства. Курс лекцій. Х.: Акта.
48. Щербак В.О., 2000. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. К.: Видавничий дім «КМ Academia».
49. Яковенко Н., 2002. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – XVII ст. К.: Критика.
50. Яковенко Н., 2012. Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – початку XVIII століття. К.: Laurus.

10.3. Інтернет-ресурси

1. http://izbornyk.org.ua/ – бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України
2. http://poetry.uazone.net/– бібліотека української поезії
3. http://elib.nplu.org/ – бібліотека «Культура України»
4. http://mari.kiev.ua/– Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України
5. http://etnolog.org.ua/ – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАНУ
6. http://k-ua.net/ – сайт «Культура України»
7. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека
8. http://history.franko.lviv.ua/– історія України
9. http://litopys.org.ua/hrushrus/iur.htm– ГрушевськийМ. Історія України-Руси
10.http://www.history.vn.ua/ – електронна бібліотека з історії України та всесвітньої історії